

Poštovani,
u prilogu su prijedlozi i komentari.
S poštovanjem
Dr. sc. Blaženka Martinović, doc.
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Odjel za humanističke znanosti
Odsjek za kroatistiku

Poštovani autori i poštovane autorice, kolege i kolegice,

prije svega pohvale što ste se predali tako zahtjevnome i nezahvalnome poslu kao što je sastavljanje pravopisa, posebice u našim prilikama. Pohvalno je i što ste ga predali široj javnosti u ruke na prosudbu i što je dostupan svima.

Budući da se bavim jezikom, željela sam ponešto i ja pridonijeti pokojom opaskom. Vjerujem da ćete od naših ostalih jezikoslovaca i pravopisaca dobiti i više osvrti i komentara, posebice što se tiče dvostrukosti i razlika u dosadašnjim pravopisima, stoga ću se ja osvrnuti na ponešto „sporednije“ stvari. Navodit ću redom kako sam nailazila na što dvojbeno, i možda neće biti logičkoga slijeda pa unaprijed isprika:

1. bilo bi preglednije kad bi pravila dobila brojke, lakše bi se upućivalo na odjeljke u tekstu (no možda ste to ostavili za konačnu inačicu)
2. jasno mi je da su dvostrukosti gdje gdje bile nužne, no s druge strane otvara se pitanje pravopisnoga normiranja (većma dogovorne norme); „trpi“ li pravopis funkcionalnostilsko diferenciranje inačice? Upravo su preporučene, dopuštene i istovrijedne inačice na tragu stilskoga definiranja, a pravopis, s druge strane, treba biti jednoznačan i stilski neutralan (osim u književnoumjetničkom stilu, no u tome slučaju nije stil standardnoga jezika). Načelu proširenosti (izvanlingvističkome načelu) ne treba davati prednost ako nisu zadovoljeni i lingvistički razlozi (što je B. Finka odavno naglašavao).
3. str. 5 – valjalo bi dopisati i pisana slova abecede
4. str. 5 – kod naziva slova abecede (a, be, ce, če...) korisno bi bilo navesti primjere kad je nužno znati domaće nazive, primjerice kod čitanja kratica (PTSP, BDP)
5. str. 6 – naslov Pojedinačni glasovi upućuje da ćete opisivati sve, a zapravo je riječ o dvojbenima
6. str. 6-7 – turcizme ste odvojili u glasu dž, no valjalo bi to učiniti i ta č, i za ć, i za đ
 - zatim nije jasno zašto donosite samo „baščanski“, tu bi trebalo donijeti i „baščanski“
 - također se pored „smečkast“ ustalilo „smeđkast“;
 - zatim bi bilo bolje navesti da se glas dž nalazi ispre -ba, a ne ispred b
7. str. 8-9 – kod umetanja -j- korisno je pisati i primjere za instrumental, upravo zbog uporabnih odstupanja u pravilu prijeglasa, ali i normativne neustaljenosti (taksijem, radijem, studijem...)
 - pitanje prijeglasa se otvara i u instrumentala primjera Nagy pa je dobro donijeti cijelu paradigmu
 - jednačenje po zvučnosti donosite u tvorbenim vezama, nedostaje primjera jednačenja u morfološkoj paradigmi, također valja uputiti na primjer *mozak-mozga*, jer se tu drugi mijenja, a ne prvi
 - u iznimaka možda navesti i *ivanićgradski* i još pokoji primjer
 - u jednačenju po mjestu tvorbe nedostaje pojašnjenja za primjere kao što su *snjegovi*, *rastezljiv*, *drhćući ili drščući* i sl.
8. str. 10-11 – u (ne)ispadanju dentala ispred afrikata primjeri nisu jasno raspoređeni, pregledno bi bilo odvojiti one na -dak, -tak, -dac, -tac
 - zatim u napomeni stoji da način na koji se zapisuje ne utječe na izgovor riječi, a upravo je istraživanje prof. Brozovića pokazalo da postoji izgovorna razlika (doduše mala) pa takve primjere i dalje drži na tragu fonološkoga načela, a ne morfonološkoga

- zatim dalje navodite primjere *bitci, pripovijetci*, a u napomeni stoji da se daje prednost nesibiliziranim oblicima
 - nadalje nedostaje pojašnjenja za primjere kao što je „predturski“ i sl.
 - otvorenim držim i naslov „Dvoglasnik ie“, no to zahtijeva elaboracije koje su duge za ovakve opaske
 - prof. Babić naglašavao je u svojim teorijskim radovima da je nužno kod pravila navoditi od pojedinačnoga k općem, a ostalo (iznimke) popisati (opis i popis osnove su normiranja), u skladu s tim bilo bi korisno u napomeni da se piše „je“ i kad je izgovor dug popisati sve riječi kad se to događa (premda će i rječnik donijeti, no valjalo bi i u napomeni popisati pa da bude na jednome mjestu)
 - dvojbeni su primjeri u pravilu „Ako je dvoglasnik kratak, piše se je“, naime kratak znači da se izgovara kratko, no u primjera *cvjetnjak, pjev, smjer, rječnik, snježni...* naglasak je dugosilazni (u pokojih se primjera gdje gdje čuje i kratki izgovor)
 - donosite dvostrukosti u pridjeva *bjelji/bjeliji*, no mislim da nije potrebno, postoji pravilo koje kaže da je nastavak većinom -ji kad je naglasak dug, a nastavak -iji kad je naglasak kratak (žut – žući : star – stariji)
 - dvojbenim mi se čini i navođenje pojma „duga množina“, no to je također za šire elaboracije
 - pohvaljujem dosljednu primjenu pravila jata kod jednosložnica muškoga roda u množini (o čemu sam i ja pisala u svojim radovima)
 - u napomeni o jatu i glagolima s *mjera, mjesto, sjesti, sjena* nema primjera za potonju osnovu
9. str. 14-15 – nema pravila za pisanje planeta
- istok i *zapad* pišete malim i kad se odnosi na narode, nije li ipak ustaljeno pisati velikim slovom?
10. str. 16-17 – 8. Međunarodni kongres slavista i 5. hrvatski slavistički kongres ne čini se kao da su primjeri koji jasno oslikavaju dva pravila
- o nazivima tunela pisalo se podosta u jezičnim savjetnicima, čini mi se da je dobro razlikovati *Učka* (planina) i *Tunel Učka*; nisam sigurna da je samo Učka službeni naziv tunela...
11. str. 18-19 – u nazive službenih dužnosti bilo bi korisno navesti i imenicu „rektor“, počesto se griješi pa se piše velikim slovom (kao predsjednik)
- navodite da se malim slovom pišu povijesni događaji koji nisu jasno vremenski omeđeni, no *Hladni rat* jest (1945. – 1991.)
 - dvojbenim mi se čini i pisanje *crkve svetoga križa* sve malim slovom
 - bilo bi korisno navesti kako se piše sintagma *sveta braća* (kad se odnosi na Ćirila i Metoda)
12. str. 20-21 – *automotosavez* bi se moglo pisati sa spojnicom (*auto-motosavez*) jer se odnosi i na autosavez i na motosavez (automobili i motori), tako i *audio-videooprema*
- otvorenim držim pitanje prefiksoida i nesklonjivih pridjeva, tj. kad i kako su *mini* i *maksi* prestali biti prefiksoidi (u Institutovu *Hrvatskome jezičnom savjetniku* bili su prefiksoidi)
 - pokratu i imenicu pišete odvojeno (*ABS kočnica, ADSL priključak...*) i navodite da su pokrate u atributnoj službi, no moglo bi se pristupiti i kao sintagmama s apozicijom, prvo dolazi riječ širega značenja (*grad Pula – kočnica ABS*), ondje gdje pokrata dolazi ispred, ustalila se i spojnica (*ABS-kočnice*)
13. str. 24-25 – 600 možemo pisati i *šesto*

14. str. 26-27 – pitanje deonimizacije u ustaljenim svezama (*ako Bog da, bog te pita*), nije li se i u prvome slučaju dogodila deonimizacija pa se može pisati i sastavljeno?
- u napomeni o usklikima stoji da se neki mogu pisati i sa spojnicom, no valja dodati da je to zato jer se drugačije i izgovaraju
 - može li se višerječnica *dobro došao* pisati i sastavljeno?
15. str. 28-29 – ponovno je nužno pisati i instrumental jd., primjerice u imenice George nije jasno što se događa u I jd., ima li prijeglasa ili ne
16. str. 30-31 – za imenicu Gyorgy (đerđ) donosite I jd., no pogrešno, tu nije potreban prijeglas jer je u osnovi već -e- (Bečom : Gyorgyom (đerđom)), to vrijedi i za pridjev
- kod kratica bi bilo korisno donijeti i ženski rod za lat. *professor emeritus*
 - korisno bi bilo navesti i kako se piše cca (s točkom ili bez jer su svakojaka rješenja u uporabi)
 - dvojbenim mi se čini pisanje kratice za „poslije Krista“ po. Kr., naime pravilo kaže da se krati do samoglasnika pa bi bilo uputnije p. Kr. ili posl. Kr.
17. str. 32-33 – dvotočje i trotočje se ustalilo pa mi se čini da je tako moglo i ostati
18. str. 40-41 – dvotočje između sati i minuta vjerujem da ste preporučili zbog uvriježenosti, no mislim da tradiciji ovdje treba dati prednost
- spojnicu i crticu valja iskoristiti kao razlikovni element kod više sastavnica prezimena: Kačić-Miošićev (sa spojnicom jedna osoba), Cipra–Guberina–Krstićev (crtica označuje više osoba), posebice gdje su sastavnice jednočlana i višečlana prezimena: Vrgoč–Fink–Arsovski
19. str. 42-43 – u napomeni se navodi kako nije dobro rastavljati na slogove pa bi valjalo kod nepravilnih primjera staviti zvjezdicu
- pravopis ne propisuje kanonski oblik zapisa osobnoga imena, no pravopisno oblikovanje višečlanoga prezimena može preporučiti (kako pisati dvostruka ženska i muška prezimena, kako ona koja se steknu udajom/ženidbom)
 - bilo bi korisno kod pravila za kosu crtu navesti piše li se ona i u navođenju broja mobilnih telefona (091/1234567 ili 0911234567), čini mi se da kosa crta ima smisla samo u brojeva kada onaj broj slijeva nije obvezan, kada smo iz iste županije (01/234567), a ondje gdje je obvezno zvati svaki broj da nije nužna (to onda vrijedi i za brojeve 060 ili 0800), radi čitljivosti može se pisati spojnica: 060-222-222
20. str. 44 – kod izostavnika bi valjalo dodati napomenu o njegovu (ne)pisanju u primjera kao što je kao – ko
- pop-album '80. – možda napomenuti da takvo skraćivanje godina ima smisla kad smo u tisućljeću o kojemu se govori
 - primjer kod znakova upućivanja nije dobar, umjesto čitaoc → čitatelj, bolje je čitaoc → čitalac.

Nadam se da ćete promisliti o kojemu prijedlogu te da si nisam uzela previše slobode koja zadire u vašu autorsku koncepciju.

Nadam se i da ćete nakon svih pristiglih komentara uspjeti iznjedriti pravopis i pravopisnu (e-)knjigu koja će donijeti smiraj (i na jezikoslovnoj sceni i u javnosti).

S poštovanjem

dr. sc. Blaženka Martinović

Odsjek za kroatistiku

Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli